

□ **Vzhledem k zaměření tohoto časopisu si dovolím seznámit čtenáře s několika případy řešenými prvorepublikovým četnictvem, které měly vztah k legionářům.**

Samostatný československý stát se snažil formou určitých úlev a kompenzací odměnit osoby, které se přičinily o jeho vznik. Dne 23. května 1919 byl přijat zákon č. 282/1919 Sb. z. a n., o úlevách při přijímání legionářů do státních úřadů, který zmocnil vládu, aby stanovila zásady, dle nichž mohly být legionářům dány dispense od všeobecně platných formálních podmínek pro dosažení různých státních úřadů, pokud žadatel skutečně odborně vyhovuje. Jednalo se například o výšku těla, věk, stav, formální průkaz o předepsaných studiích atd. O dva měsíce později byl přijat zákon č. 462/1919 Sb. z. a n. o propůjčování míst legionářům, který ve svém úvodním ustanovení deklaroval, že služba strávená v legiích se všem legionářům počítá trojnásobně do služby i do výslužby. Dále uvedený zákon stanovil, že některá místa ve státní službě se vyhrazení legionářům výhradně a že při obsazování některých míst mají legionáři přednost před ostatními žadateli.

Jako v jiných oborech, tak i v řadách československého četnictva našli uplatnění bývalí legionáři. Při vstupu do četnického sboru měli bývalí legionáři dispens ze zákona č. 299/1920 Sb. z. a n., o četnictvu stanovených podmínkách, že žadatel musel být svobodný či bezdětný vdovec a ze stanovené minimální výšky 165 cm na 160 cm. Rovněž tak zákon č. 186/1920 Sb. z. a n. o úpravě služebních požitků československého četnictva počítal dobu strávenou v legiích trojnásobně. Služební četnický stejnokroj bývalých legionářů byl na pravém nadloktí označen krokvicemi ve výložkové barvě dle počtu odsloužených let v legiích nazývanými „legionářská léta“.

Naproti tomu v roce 1941 byly z protektorátního četnického sboru propuštěni všichni příslušníci, sloužící v legiích jako nepřijatelní pro nový režim.

Podvodníci

Skutečnosti, že stát preferoval legionáře, neváhali samozřejmě využít podvodníci ve svůj prospěch. Pro názornost uvedu trestnou činnost dvou z nich.

Nadporučík francouzských legií

Obyvatelé vesnic z Čech a Moravy v roce 1925 mohli navštěvovat přednášky s promítáním filmů pořádané místními osvětovými komisemi. Tyto komise kontaktoval muž - inženýr s bohatou minulostí cestovatele a nadporučíka francouzských legií, který prohlašoval, že je vyslán Masarykovým lidovýchovným ústavem v Praze. S osvětovými komisemi uzavíral

smlouvy, podle kterých polovina zisku z jím nabízených přednášek měla připadnout těmto komisím. Za využití vlastního promítacího zařízení pořádal přednášky, které působily dojmem, že dotyčný procestoval několik dílů světa. Potíže nastaly v okamžiku, když se muž zdráhal vyplatit osvětovým komisím slíbený podíl na zisku z přednášky. V tomto okamžiku se stal podezřelým a následovala trestní oznámení, kterými se musely zabývat jednotlivé četnické stanice.

Pátráním se podařilo zjistit, že podvodníkem je bývalý bankovní úředník, toho času spolumajitel továrny v Českém Těšíně Leon Plonka, který však nebyl ani inženýrem, cestovatelem, natož nadporučíkem - legionářem. Dotyčný neměl licenci k promítání filmů, ani nebyl zaměstnán Masarykovým lidovými ústavem. Dotazem u domovské četnické stanice bylo navíc zjištěno, že Plonka je hledán kromě podvodů pro zločin krádeže 28 000 amerických dolarů. Pátrání bylo vyhlášeno v Ústředním policejním věstníku č. 17 ze dne 27. 2. 1926 pod číslem 3150.

Po dopadení podvodníka bylo zjištěno, že místa o kterých přednášel, vůbec nezná a nikdy je nenavštívil. Kromě toho při výslechu uváděl, že je svobodný, ačkoliv byl ženatý a o ženu s dětmi se vůbec nestaral a peníze získané několikaletým páčáním podvodů používal pouze pro svoji potřebu.

Krása legionářského stejnokroje

Období po světové válce bylo využíváno podvodníky, kteří využívali všeobecného obdivu k vojenským stejnokrojům a hodnostem a předstírali svoji příslušnost k legiím či invaliditu způsobenou za války. Mistrem v tomto oboru byl Josef Levinský z Chlumce nad Cidlinou, který ač byl pro podvody tohoto druhu opakovaně zatčen a trestán, po opuštění trestnice v nich opět pokračoval. Ačkoliv nevoják, chodil oblečen v legionářském stejnokroji s řadou vyznamenání na prsou a několika padělanými legionářskými dokumenty při sobě nechával se vodit v černých brýlích jako slepec se psem po městech a po venkově. Předstíraje válečného invalidu, přijímal dary a podpory a dopouštěl se dalších podvodů. Podle potřeby ze sebe dělal také hluchoněmého či slabomyslného.

V roce 1923 byl Levinský zatčen četnickou stanicí v Horní Cerekvi se svojí společnicí ve stejnokroji ruského legionáře a s padělaným osvědčením. Ke zjištění rozsahu jimi páchaných podvodů bylo vyhlášeno v Ústředním policejním věstníku č. 25 ze dne 28. 3. 1923 pátrání. Když byl Josef Levinský v roce 1928 v Praze opět zatčen, dopustil se na policejním komisařství urážky prezidenta republiky a před pražským senátem poté drze tvrdil, že byl kapitánem ruských legií.

Na závěr pojednání o legionářích si dovoluji uvést jednu povídku z mé knihy Četnické čtyřlístky vydané v roce 2005 nakladatelstvím PRAGOLINE .

Také legionář

Štábní strážmistr Ladislav Holas vyprávěl příhodu ze svatobořického cikánského tábora, který se nacházel nedaleko Kyjova. Stala se několik let po skončení světové války, v létě roku 1920. Při noční obchůzce zpozoroval kolem druhé hodiny po půlnoci v uvedeném táboře i přes

pokročilou hodinu světlo a rojení obyvatel tábora. Vydal se proto do tábora se svým kolegou, přesvědčit se, co se zde děje.

V táboře bylo na 100 cikánů a mezi nimi i řada četníkům dobře známých a obávaných rváčů. Přejde-li četník do tábora, každý cikán ví, že kdyby se na četníka všichni vrhli, tak ho přemohou. Stejně tak však dobře ví, že v takovém případě četník vystřelí nebo bodne, ale neví, koho zasáhne a bojí se, aby to nebyl právě on.

Četníci nahlédli po příchodu do tábora škvírou do boudy, v níž hořelo světlo a spatřili tam sedět uprostřed asi deseti cikánů cikána v uniformě ruského legionáře. Jelikož oba četníci prošli legiemi, vnímali to jako zneuctění legionářského stavu. Otevřeli dveře a vyzvali tohoto cikána, aby se legitimoval. Předloženými doklady skutečně prokázal, že se nedávno jako legionář vrátil z Ruska a nyní, že je propuštěn na měsíční dovolenou.

Štábní strážmistr se s ním dal do řeči, co hodlá dělat po demobilizování. Cikán prohlásil, že jim Tomáš Garrigue Masaryk ještě na Rusi říkal, že budou všichni po návratu do vlasti přijati do státních služeb, a on že tedy chce být výhradně úředníkem. Na dotaz jeho kolegy strážmistra, kterého z pochopitelných důvodů nejmenuje, umí-li cikán číst a psát, prohlásil, že neumí, a ještě něco k tomu něco nesrozumitelného dodal. V té chvíli mu strážmistr uštědřil pořádnou facku a ulevil si: Já ti dám úředníka, když neumíš číst a psát. Strážmistra totiž rozčílilo, jak cikán hovořil bez úcty o prezidentu Masarykovi a chvástal se před ostatními. Všichni cikáni se oproti své zásadě na strážmistra vrhli a oba četníci měli co dělat, aby se přesile ubránili. Přitom padlo několik marných výzev ve jménu zákona, aby přestali. Po skončení bitky se cikáni rozešli do svých stanů a četnická hlídka pokračovala dál s mírnými šrámy v obchůzce.

Dříve, než se četníci stačili vrátit z obchůzky na stanici, stačil si na cti uražený legionář stěžovat u okresního hejtmana. Tak se stalo, že četníci namísto odpočinku po noční službě se v doprovodu velitele stanice museli dostavit k okresnímu hejtmanovi.

Pan hejtman vyzval oba četníky, aby mu referovali o nočním výstupu v cikánském táboře. Na postup četnictva si k němu totiž přišli stěžovat dva zástupci legionářů z Kyjova, neboť inzultování cikána-legionáře považovali za ponížení a uražení legionářského stavu.

Strážmistr v úvodu sdělil okresnímu hejtmanovi, že sám byl celé tři roky v legiích a podle pravdy vylíčil, jak k politováníhodné události došlo. Přitom uznal, že jeho postup nebyl na 100 % správný a vysvětlil na omluvu svého jednání zase svoji pohnutku dotčeného legionáře. Rovněž uvedl, že svatobořický tábor je zdrojem zvýšené zločinnosti ve staničním obvodu, s čímž hejtman musel naprosto souhlasit.

Okresní hejtman strážmistřovo vysvětlení přijal a vyřešil věc diplomaticky. Dal zavolat do kanceláře ony dva stěžující si legionáře a vyzval strážmistra, jehož představil rovněž jako legionáře, k podrobnému popsání celé události. Legionáři se po obdržení vysvětlení shodli, že na strážmistřově místě by nejednali jinak. Strážmistr si ještě neodpustil a dodal, zdali budou bratři legionáři považovat za urážku legionářského stavu, až bude četnictvo muset cikána-legionáře zatknout pro krádež a vsadit do žaláře. Zástupci legionářů nakonec uznali, že četníci nemohli jednat jinak a svou stížnost odvolali.

Poté byl do kanceláře zavolán i cikán-legionář. Legionáři mu vytkli, že si vše zavinil sám svým jednáním, a řekli mu, že může strážmistra žalovat u soudu, myslí-li, že se mu stala nějaká urážka.

Cikán ovšem na strážmistra žádnou žalobu nepodal, protože dobře věděl, že bude dále žít ve svatobořickém táboře pod dohledem četnictva. Netrvalo to dlouho a sotva se po svém demobilizování vrátil do tábora, pustil se do páchání krádeží a do měsíce byl ještě se čtyřmi svými kumpány za mřížemi.

Cestou k okresnímu soudu vyprávěl všelicos ze svého života, o četnících a soudcích a mimo jiné pravil: „Dábla křížem zaženeš, advokáta chudobou, ale soudce a četníka ani penězi ani modlitbou“.

JUDr. Michal Dlouhý